

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

תוכן

- א. גוזרי גזירות שבירושלים היו נוטלין שכרן תשעים ותשע מנה מתרומת הלשכה...לא ספקו אף על פי שלא רצו מוסיפין עליהן 1.....
- ב. ושוחד לא תקח ... אפי' לזכות את הזכאי ולחייב את החייב 2.....
- ג. הנוטל שכר לדון דיניו בטלין ... אגר בטילא ... דמוכחא הוה שקיל 4.....
- ד. האי דיינא דשאל שאילתא פסול למידן דינא ... דלית ליה לאושולי אבל אית ליה לאושולי לית לן בה ... התם לאחשובינהו הוא דבעי 5.....
- ה. לא לידון איניש דינא למאן דרחים ליה ולא למאן דסני ליה 6.....
- ו. אפילו שוחד דברים נמי אסור ... כי הא דשמואל הוה עבר במברא אתא ההוא גברא יהיב ליה ידיה ... פרח גרפא ארישיה אתא ההוא גברא שקליה ... שדי רוקא קמיה אתא ההוא גברא כסייה 7.....
- ז. דהוה מייתי ליה כל מעלי שבתא כנתא דפירי יומא חד אייתי ליה בה' בשבתא א"ל מאי שנא האידנא א"ל דינא אית לי ואמינא אנב אורחי אייתי ליה למר לא קביל מיניה א"ל פסילנא לך לדינא 8.....

דף קה.

א. גוזרי גזירות שבירושלים היו נוטלין שכרן תשעים ותשע מנה מתרומת הלשכה...לא ספקו אף על פי שלא רצו מוסיפין עליהן

נהגו ברוב¹ מקומות לעשות קופה לבית דין, שפוסקין ממון לפרנסת בית דין כמה עולה בשנה, ומגבין אותה בתחילת השנה או בסופה, ואין בזו משום תורת שוחד או תורת אנרא ולומר שהוא כדיין הנוטל שכר לדון שדיניו בטלין, שאין זה נקרא שכר, כי חובה הוא על ישראל לפרנס דייניהם וחכמיהם², שנאמר (ויקרא כא פסוק י) וְהִכֵּינָה הַגְדֹּל מֵאֲחֵיו וְהִכֵּהן הַגְדֹּל

¹ שו"ע ונו"כ חו"מ ט ג

² עיין בתשובת חתם סופר חלק חו"מ סי' קס"ד שהשיב בענין קבלת פרס הרבנים וז"ל, דע כי מן התורה הניתנה לכל ישראל בשוה, מחויבים לקיים והגית בו יומם ולילה, ויהיו עושים רק כדי היותם יום יום ומוציאים שארית היום בעבודת השם, או עושים בזמן מן הזמנים לצורך גופם כגון ביומי ניסן ותשרי, ושאר הזמנים כולם קודש לה, וממילא אין לו לאדם לבקש מותרות, וכל מה שיהיה פרוש ומסתפק במועט וירויח זמן לתורה ועבודה, קדוש יאמר לו, ובתוך אותו זמן המיוחד לתורה ועבודה אם יבוא אדם ללמוד ממנו דבר או לשפוט

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

מאחיו³, גדלהו משל אחיו, וגם אם יש שם נדבות או הקדשות סתם⁴ לוקחין מהן, שאין צדקה והקדש גדול מזה. אבל יותר טוב הוא לגבות אותו בתחלת השנה שיהא מוכן להם, כדי שלא יצטרכו להחניף או להחזיק טובה לשום אדם שיגבו אותה להם.

ב. ושוחד לא תקח ... אפי' לזכות את הזכאי ולחייב את החייב

מאוד מאוד⁵ צריך הדיין⁶ לזהר שלא ליקח שוחד⁷, ואפילו פחות משהו פרוטה⁸. שנאמר (שמות כג פסוק ח) וְשֹׁחַד לֹא תִקַּח, אין צריך לומר לעות את הדין, אלא אפילו לזכות את הזכאי ולחייב את החייב אסור ועובר בלא

בין אדם לחבירו או להורות לו, מחויב לעשות בחנם, ואף על פי שמפסיד לימודו של עצמו ע"י זה, כי של חבירו קודם בזה. אמנם בזה שעושה לחיותו ולאשתו ולבניו הקמנים המוטלים עליו, שלו קודם לשל חבירו, וא"צ להתבטל ממלאכתו אם לא יעמידו אחר במקומו או ישלמו לו פרנסת יומו, וזה נקרא שכר בטלה דמוכח. אמנם הציבור מחויבים להעמיד להם אחד שיהיה מוכן ופנוי בכל הזמנים לכל המבקש תורת ה' ימצא מוכן לכך בכל עת, והציבור עושים לזה פרנסתו בריוח וכבוד גדול, כי אף על פי כשהיה הוא עושה לעצמו היה מצוה עליו לצמצם, מ"מ הוא רשאי ולא הם, ובודאי אם יש לאל ידו להתפרנס משלו בלי נטילת פרס מהציבור, מחויב הוא לעשות גם זה בחנם, אך לאו כל אדם זוכה לשני שלחנות, ואם אינם מספיקים לו די צרכו בריוח, אינו מהראוי שיסרב ויבקש הוספה בכל זמן ועידן ולהעמים על הציבור העמוסים בלא"ה, ובכי האי אמרו במס' כתובות ר"פ שני דייני [ק"ה ע"א] לא רצו מוסיפים להם, ופריך לא רצו אטו ברשיעי עסקינן, ומשני אלא לא הספיקו אף על פי שלא רצו לקבל מוסיפים להם.

³ סמ"ע ח

⁴ להוציא שאם הוקדש אט יוחד לדבר מסוים אסורו לשנותו. סמ"ע שם ט

⁵ רמב"ם פכ"ג מהל' סנהדרין ה"א, שו"ע הו"מ סיט סע"י א משום דחמדת ומשיכת האדם אחר הממון הזהיר באזהרה כפולה וכתב מאד מאד. (סמ"ע שם ס"ק א).

⁶ ולא רק הדיין אלא אף הנאמנים על הציבור אע"ג שאין דיניהם דין תורה. (פתחי תשובה שם ס"ק א).

⁷ בגמ' כתובות קה ע"ב אמרינן מאי שוחד שהוא חד, ופירש"י "הנותן והמקבל נעשים לב אחד" וא"א להשמר שלא יטה אחריו, ועיין סמ"ע שם ס"ק ב.

⁸ וכאן נראה לי פשוט, דבפחות משהו פרוטה עוברים בלאו, דלא נרע משוחד דברים דעוברים בלאו הזה, עיין כתובות ק"ה ע"ב דמי כתיב ובצע לא תקח רק ושוחד לא תקח, א"כ אפילו שוחד דברים, א"כ פחות משהו פרוטה לא נרע משוחד דברים, ועוברים בלאו, ורק בריבית נתמעט פחות משהו פרוטה, ואפילו קרקעות יעו"ש. (מנחת חינוך פג אות ב).

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדין היומי

מסכת כתובות

תעשה והרי הוא בכלל (דברים כז פסוק כה) ארור לִקְחָ שְׁחָד⁹. ואם לקחו, צריך להחזירו¹⁰ כשיתבענו¹¹ הנותן.

ואם חייב את הזכאי או זיכה את החייב, צריך להחזירו לו גם אם אינו תובעו¹².

וכשם¹³ שהלוקח עובר בלא תעשה, כך הנותן עובר בלפני עור לא תתן מכשול.

וגם לדין נכרי אסור ליתן שוחד¹⁴ כיון שעכ"פ גורם לו לעוות את הדין ולהיכשל במצוה שמוטלת עליו לדון דין אמת¹⁵. אמנם אם יודע שהדין עימו ושכנגדו שבא לדין הוא נכרי¹⁶ ויודע שהשופט הנכרי יטה הדין לדון שלא כצדק ולזכות את הנכרי שכנגדו, מותר לו לתת שוחד כדי שיצא הדין צדק ואדרבא מצוה עבירי כיון שגורם לשופט לדון דין אמת¹⁷.

⁹ איני יודע מנא להו, דבתורה מבואר ארור לוקח שוחד להכות נפש, ואפשר דדוקא בדיני נפשות קם ליה בארור, אבל דיני ממונות מנא להו. וגם פשוט דפסול לעדות, עיין חו"מ סי' ל"ד סכ"ט גבי רשע דחמס, ותשובתו כמבואר שם. והמשנה למלך פ"ד ממלוה ה"ו ד"ה כתב, הרב בעל כנסת הגדולה מביא שם היכי דכתיב ארור בתורה הוי ליה כעובר על השבועה, דארור בו שבועה וכו' עיי"ש, א"כ הכא נמי, אך כבר כתבתי דמנא להו דקאי בדיני ממונות. (מנחת חינוך שם אות ו).

¹⁰ ועיין מנחת חינוך מצוה פג אות א שכתב "ועיקר הדין דצריך להחזיר השוחד לא הראה הכסף משנה מקורו מאין יצא להר"מ דין זה, ואפשר אם נתן שוחד להטות הדין, א"כ באמת הדין בטל ואין מגיע לו שכירות בעד הפעולה, אך בנתן לו עבור דין אמת לזכות הזכאי, דהדין קיים, אמאי צריך להחזיר לו, וגם אפילו בהטת הדין, משכחת לה דלא הדר דינא, ואם כן אמאי חייב להחזיר לו. והנראה לענ"ד בטעם שצריך להחזיר, עיין תמורה ו' ע"א ולרבא דסבירא ליה לא מהני מחויב להחזיר, דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני, על כן פסק הר"מ שפיר דחייב להחזיר, דהלכה כרבא וממילא עולה שהרי הוא כגזל וכחוב דעלמא דיש עליו שעבוד נכסים וגם על היורשים. והטעם דבעי תביעה, לפי מה שכתבנו דלא מהני כלל, א"כ אמאי אין צריך להחזיר בלא תביעה, נראה משום דהוי כמחל לו, וכן הוא באורים ותומים הנ"ל, אחר זמן ראיתי בנתיבות המשפט שם [ביאורים סק"א], הרגיש בטעם דאי עביד לא מהני, והנאני."

¹¹ ויכול לתבעו אחר זמן מרובה ודין זה הוא לענין שאין ב"ד נזקקים לחייבו להחזיר בלא תביעה, אבל לצאת ידי שמים ולשוב בתשובה חייב להחזיר אף בלא תביעה. (פתחי תשובה שם ס"ק ב).

¹² כך מדויק בסמ"ע שם ס"ק ג וז"ל אבל בלא תביעה אין צריך להחזירו כיון דלא קיבלו אלא מרצון הנותן וכדי לזכות את הזכאי. משמע שאם חייב את הזכאי חייב גם בלא תביעה.

¹³ שם ה"ב ושו"ע שם

¹⁴ ואפשר לומר, אם ישראל הוא דיין לבן נח, עובר ג"כ בלאו הזה אם לוקח שוחד, ואף דבגזל הגוי יש דעות אי אסור מן התורה, דוקא שם דאיכא קראי, עיין סוף בבא קמא קי"ג ע"ב אבל כאן סתמא כתיב ועובר גם אם הוא דיין לגוי. (מנחת חינוך שם אות ג).

¹⁵ ובן נח שהוא דיין על ז' מצוות שלו, עיין באורים ותומים כאן [תומים סק"א] שכתב דבן נח אינו מוזהר משוחד, ובמחכ"ת נעלם ממנו דברי הרמב"ן על התורה פרשת וישלח [בראשית ל"ד, י"ג] בפסוק ויענו, שמביא ירושלמי דבן נח שלקח שוחד נהרג, מבואר דמוזהר על זה והוא בכלל הדינין. (מנחת חינוך שם אות ה).

¹⁶ ועיי"ש מהברכי יוסף שאם שכנגדו ישראל, גם בכה"ג שיודע שהדין אמו ושכנגדו גזול ומשקר, אסור לתת שוחד.

¹⁷ פתחי תשובה שם ס"ק ג בשם החת"ס

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

ג. הנוטל שכר לדון דיניו בטלין ... אגר בטילא ... דמוכחא הוה שקיל

הנוטל שכר לדון, כל דיניו שדן בטלים¹⁸, שכך אמר להם משה לישראל (דברים פרק ד פסוק ה) רֵאֵה לַמִּדְתִּי אֶתְכֶם חֲקִים וּמִשְׁפָּטִים כַּאֲשֶׁר צִוֵּנִי ה' אֱלֹהֵי. ולשון ראה משמעו ראה ממני וגם אתם תעשו כמוני, מה אני למדתי בחנם אף אתם תלמדו ותשפטו בחנם¹⁹. חוץ מאותם דינים שידוע שלא נטל בהם שכר²⁰. ואם החזיר הממון, דינו ועדותיו קיימים, שאין זה כשאר פסולים שצריכין הכרזה ותשובה, אלא קנס קנסוהו חכמים שיתבטלו מעשיו כל זמן שנוטל שכר²¹.

ואם אינו נוטל אלא שכר²² בטלתו מותר. והוא שיהיה ניכר לכל שאינו נוטל אלא שכר בטלתו, כגון שיש לו מלאכה ידועה לעשות בשעה שיש לו לדון, אומר²³ לבעלי הדין – תנו לי שכר פעולה של אותה מלאכה שאתבטל ממנה, והוא שיקבל משניהם בשוה ומזה בפני זה. אבל אם אינו ניכר, כגון שאין לו מלאכה ידועה אלא שאומר שמא יזדמן לי שכר בקניית סחורה וסרסרות, ובשביל זה מבקש שכר, אסור ודיניו בטלים. אבל ליטול שכר באופן זה כדי לעשות פשרה מותר²⁴.

¹⁸ ולענין אם קיבלו שכר אם צריכים להחזיר, מצד הסברא כיון דדיניו בטלין, א"כ לא עשה הפעולה ששכר אותו וצריך להחזיר, או מחמת כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד. (מנחת חינוך שם אות ח).

¹⁹ ולא דוקא אותו הדין שידוע לנו שנטל בו שכר שבטל, אלא כל דיניו שדן בטלים שסתמו נטל שכר על כולם, לפיכך סתמא כל דיניו הם בטלים

²⁰ כיון שאינו עובר עבירה במה שנוטל שכר אלא הוא קנס שקנסוהו, ולפיכך אין כל דיניו בטלים. (סמ"ע שם ס"ק יג).

²¹ רמ"א לד"ה

²² שו"ע שם ט סעי' ה וסמ"ע ס"ק טז וש"ך ס"ק ו

²³ לשון זה דווקא הוא שצריך לומר להם קודם, שאם לא אמר להם קודם הדין אינו נוטל אלא כשיעור שרוצה אדם ליקח ולישב בטל מאותה מלאכה שנתבטל ממנה. (סמ"ע ס"ק יד). אבל דעת הט"ז, שאם לא אמר קודם אין חייבים לא שכר כלל, ועיי"ש בקצוה"ח ס"ק ב שכתב כדעת הסמ"ע וכתב, "מיהו אם דן בעל כרחו של בעל דין נראה דאינו צריך לשלם לו שכרו כפועל". והנתיבות חידושים ס"ק ח כתב, שהעיקר כדעת הט"ז כיון שיכול הבעל דין למעון אילו אמרת לי קודם הדין שרוצה אתה שכר הייתי הולך לדיין אחר.

²⁴ ש"ך ס"ק ז

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

אם הוא בעל מלאכה²⁵ ואינו מתעסק במלאכתו בשעה שבא הדין לפניו אף שמכוער הדבר ליטול שכר בטלתו, מ"מ אם נטל דינו דין²⁶.

דיינים הקבועים לדון, ומחמת זה אין עוסקים במלאכה או במשא ומתן כלל, וידוע שאם לא היו קבועים לזה היו עוסקים באיזה מלאכה, הרי זה כמלאכה הניכרת, וכאילו התנו קודם שדינים ע"מ לקבל שכר ביטול מלאכתם²⁷.

מה שנהגו ליתן שכר, הוא משום תקנת הקהל שמכיון שמחויבים לתת מקופת הקהל שכר לדיינים יכולים לתקן שלא ידון שום אדם בלי נתינת שכר ומשכר זה ינתן לדיינים בעד השכירות שחייבים הקהל ליתן להם. ומהראוי לירא שמים לפרש כך עם הקהל בשעה שנתקבל לדון²⁸.

דף קה:

ד. האי דיינא דשאי' שאילתא פסול' למידן דינא ... דלית ליה לאושולי אבל אית ליה לאושולי לית לן בה ... התם לאחשובינהו הוא דבעי

כל²⁹ דיינ ששאל הפין כל שהוא³⁰, פסול לדון לזה שהשאלו, ואפילו אם עתה אין אצלו שום דבר מושאל, אלא שרגיל לשאול ממנו את אותו הדבר. במה דברים אמורים, כשאין לדיין הפין להשאל, אבל היה לו להשאל כשר, אפילו אם לא השאל כלל להוא, שהרי גם זה יכול לשאול ממנו בכל עת שירצה. ודוקא ברגיל לשאול ממנו אסור לו לדון, אבל באקראי בעלמא ולא מוכח שעושה משום הדין, כשר לדון כגון שהשאל איזה כלי מיוחד שאינו מצוי.

לכן³¹ כל דיינ שצריך לשאול כלים משכניו ורגיל הוא לשאול מהם תמיד פסול להם לדון, אבל אם אינו רגיל לשאול מהם אלא באקראי בעלמא או

²⁵ שדוקא בקניית סחורה וסרסרות שאינם דברים שתלויים בו ושמא לא יודמנו ואינו מצוי כל כך דיניו בטלים, משא"כ כשהוא בעל מלאכה רק שאינו עובד באותה שעה. (סמ"ע שם).

²⁶ סמ"ע ס"ק מז

²⁷ נתיבות המשפט שם ס"ק ט בשם האו"ת

²⁸ נתיבות המשפט שם חידושים ס"ק ו

²⁹ שו"ע ונו"כ שם סעי' א ובסמ"ע ס"ק ה ופ"ת ס"ק ה

³⁰ ועיין פתחי תשובה שהביא מחלוקת אחרונים גבי רופא שרגיל לרפאות את הדיין, ודעת הברכי יוסף שאסור לדיין לדון בשבילו.

³¹ לבוש שם א

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

שגם הוא יש לו להשאילם כשר, שמה שמשאילים לו אינו אלא פירעון על מה שמשאיל הוא להם

ומכל מקום אם הדיין שואל שלא לצורך אלא להחשיב את המשאילים שעריכים חיזוק, כגון יתומים עשירים וכיוצא בהם³². או שהשכנים³³ מתהנין במה שהוא שואל מהם שיש להם חשיבות לשכנים, ומתחשבים בעיני הבריות שהחכם יש לו עסק עמם, אפילו אינו חוזר ומשאילם כשר להם, ואפילו ממדת חסידות אינו צריך להתרחק מלדון להם.

ה. לא לידון איניש דינא למאן דרחים ליה ולא למאן דסני ליה

אסור לאדם³⁴ לדון לכתחלה למי שהוא אוהבו, ואפילו אינו שושבינו³⁵ וריעו אשר כנפשו, לא ידונו, שמתוך אהבתו אינו רואה לו חובו. וכן לא ידון למי שהוא שונא אף על פי שאינו אויב לו ולא מבקש רעתו, שמתוך שנאתו אינו רואה לו זכות,

ולא משום חשד רשע ופשע אסרו לדון אוהב ושונא, אלא דקים להו לחכמים שענין הזכות והחובה מבצבצין באדם בלא כיוון רשע, אלא מתוך אהבה מועטת הלב נוטה לזכות ומתוך שנאה מועטת הלב נוטה לחובה, אבל מ"מ אם דנו דיניהם דין. ואפילו לכתחלה אין אחד מבעלי הדינין יכול לפוסלו, אלא שאמרו חכמים משום מדת חסידות לא ידונו³⁶, לפי שצריך שיהיו השני בעלי דינין שוין בעיני הדיינים ובלבם.

ואם לא היה הדיין מכיר את שום אחד מהם ואת מעשיו, אין לך דין צדק כמוהו.

³² מאירי בסוגייתנו, ש"ך שם ס"ק ב

³³ לבוש שם

³⁴ שו"ע ונו"כ שם ז ז

³⁵ בז' ימי חופתו נקראים המטפלים עמו שושבינו, ואז דוקא הוא דאסור לדונו, וכן פירש רש"י (סנהדרין כ"ז ע"ב ד"ה שושבינו). סמ"ע שם יח. ונראה דבזמן הזה אשר בעו"ה ערבה כל שמחה ואין נוהגים לעשות כל ז' ימי המשתה, לכו"ע מיום ראשון ואילך מותר לו לדון, ואח"כ אין כאן אהבה וחיבה כלל ונפרדו איש מעל רעהו. אורים שם יז

³⁶ ולכן מותר להיות דין כשזה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד (ע"ל ריש סי' י"ג), כי כל אחד בורר לו אוהבו. וכל שכן שהרב יכול להיות דין לתלמידו (מהרי"ק שורש ט"ז). ואפילו בית דין הפסול לדון משום אהבה ושנאה, יכול להושיב דיינים אחרים כשרים שידונו. רמ"א שם ועיין בסמ"ע שם יט

הלכות הדין היומי

מסכת כתובות

אבל אם הוא שונא גמור פסול הוא מן התורה ויכול הבעל דין לפסלו, ואפילו בדיעבד אין דינו דין, שנאמר (במדבר לה פסוק כג) והוא לא אויב לו ולא מבקש רעתו ואמרו חז"ל³⁷ [והוא לא אויב לו על כרחך לאו ארוצח קאי דהא כבר כתיב והוא לא שונא לו וקראי, אלא אדיין קאי, והכי קאמר והוא לא אויב לו פירוש הדיין, אז ידוננו, הא אויב לו פסול הוא מן התורה, ויכול הבעל דין לפסלו ולא ידוננו.

וכיון שהתורה פסלה שונא גמור סברא הוא שהוא הדין אוהב גמור שהוא שושבינו וריעו, גם כן הוא פסול מן התורה ואין דינו דין³⁸.

ואיזהו שונא שאינו יכול לדנו, כל שלא דבר עמו שלשה ימים מחמת איבה. ואם הבעל דין אומר שהדיין שונאו ואין הדיין מודה לו, אין הבעל דין יכול לפסלו מלדנו אלא אם כן יביא עדים שלא דבר עמו שלשה ימים מחמת איבה.

ו. אפילו שוחד דברים נמי אסור ... כי הא דשמואל הוה עבר במברא אתא ההוא גברא יהיב ליה ידיה ... פרח גדפא ארישיה אתא ההוא גברא שקליה ... שדי רוקא קמיה אתא ההוא גברא כסייה

ולא שוחד ממון בלבד אסור, אלא אפילו שוחד דברים שאין לשון שוחד אלא שהוא חד, כלומר שעושה הבעל דין עמו דבר שלבו מתקרבת ומתאחדת להטותו אליו להצדיקו. כגון שעושה לו איזה שירות קל³⁹ כמו לכסות רוק שלפניו או להפריח זבובים מלפניו וכיו"ב, וכ"ש שאסור לדון

³⁷ סנהדרין כמ.

³⁸ ואם אחד רוצה ליקח שושבין של חברו או שונאו ולהכשירו, אין חברו יכול לעכב, דלא דמי לקרוב גמור דשניהם יכולים לעכב, כ"כ בתשובת חות יאיר (סימן ב), ועיין תומים (סק"ט) שעשיתי לזה סמוכים מדברי תוס' (נדה נ. ד"ה ור"מ). אורים שם יח

³⁹ אמנם בריטב"א כתובות קה ע"ב כתב שאינו מעיקר הדין וז"ל: "הא דאמרינן לקמן לא לידון אינש למאן דרחים ליה וכולהו עובדא דלקמן דאמרי פסילנא לך לדינא (ושם מוזכר מר עוקבא הוה שדי רוקא קמיה אתא ההוא גברא כסייה) פי' רבותי ז"ל, דלפנים משורת הדין ולמדת חסידות דאלו מדינא לא פסלו, שא"כ אין לך דיין לדון והכי מוכח במסכת סנהדרין וכ"כ שם רא"ה ז"ל". וכן עיין בפ"ת ס"ק ד שהביא שנחלקו הראשונים בזה ונ"מ אם פסול הדין בדיעבד, ועוד נ"מ שאם הוא ממידת חסידות אם יש דיין אחר עמו אין בו אפילו מדת חסידות משא"כ אם פסול מדינא אין מועיל אם יש אחר עמו. ועיין בשו"ת אנרות משה ה"מ ב ס' כו ענף ג. אבל מסתבר שהשוחד דברים שפליגי הוא רק באלו הדברים שחשיב בנמ' דהם דברים שהרבה אין מחשיבין זה כלל לאיזו הנאה, אבל שוחד דברים כזה שמגדילו על שאר דינים הוא שוחד דברים שמחשיבין זה הרבה אנשים מסתבר שלכו"ע יש לפסול.

הלכות הדין היומי

מסכת כתובות

לאחר שהקדים לו שלום ואין דרכו בדרך כלל להקדים לו שלום⁴⁰. וכן הדין בכל מיני כבוד שרואה הדיין שאחד מן הבאים לפניו לדין עושה לו⁴¹.

אפילו אחר שדן את הדין אסור לו לקבל מתנה מבעל הדין כהודאה על שהיפך בזכותו⁴².

**ז. דהוה מיייתי ליה כל מעלי שבתא כנתא דפירי יומא חד
איייתי ליה בה' בשבתא א"ל מאי שנא האידנא א"ל דינא
אית לי ואמינא אנב אורחי אייתי ליה למר לא קביל
מיניה א"ל פסילנא לך לדינא**

אם קדם⁴³ התובע ושלח מנחה לדיין קודם שיזמין לנתבע לדין, ואפילו אם ידועה לכולם כוונתו להזמין את הנתבע לדין ואפילו הוא הדיין היחידי בעיר וברור שיבואו לדין לפניו⁴⁴ אין הנתבע יכול לפוסלו, אלא אם כן הדיין רוצה לחשוך עצמו מאותו דין ממדת חסידותו כגון שיודע שנתקרב דעתו לזה.

אבל אם שולח המנחה לדיין בפני הנתבע, אסור לו לדון כיון שע"י כן מסתמים טענותיו של הנתבע⁴⁵.

⁴⁰ שו"ע שם וסמ"ע ס"ק ד

⁴¹ מאירי בסוגיין וז"ל שם: "אחר שלא הוזכר באיסור זה לשון גזל כגון ובצע לא תקח לימדה תורה שלא סוף דבר ששוחד ממון אסור, אלא אף שוחד דברים או אי זה כבוד הנעשה לו ממי שרוצה לבא לפניו לדין והוא שאמרו שמואל הוה עבר במברא ר"ל ספינה קטנה אתא ההוא גברא יהב ליה ידא ר"ל לסייעו ביציאתו משם אמר ליה מאי עבדתך אמר ליה דינא אית לי אמר ליה פסילנא לך לדינא. וכן הדין בכל מיני כבוד שרואה הדיין שאחד מן הבאים לפניו לדין עושה לו אפילו היה כהן והביאו לו מתנות כהנה והוא מכיר שבשביל דין שיש לו לפניו הוא מביאם לו פסול הוא לו לדין, ואין צריך לומר שאם הביא לו מנחה בין שקבלה בין שלא קבלה שפסול לו לדין, ולא עוד אלא שכל שהוא מכיר שהוא מביא לו לסיבה זו אסור לו לקבלה אף על דעת שלא לדונו. ומכל מקום אם אחר שהודיעו שהוא פסול לו לדין הוא מכריחו לקבלה רשאי". אמנם עיי"ש שהוסיף, "שוחד דברים שאסרנו פירשו חכמי ההר דוקא במעשה קצת כגון מעשים שהוזכרו, אבל דברים בעלמא לא. ואף במיני כבוד פירשו הם דוקא ביחיד מומחה, אבל אם היו שלושה ונתכבד אחד מהם על ידו פסול לו על האחרים".

⁴² ועיי"ש בחי' רע"א דמשמע שדוקא כה"ג אסור אבל לקבל ממי שנתחייב מותר וצ"ע.

⁴³ שו"ע שם סעי' ב וסמ"ע ס"ק ו

⁴⁴ כך משמע מהנתיבות שם שכן הבין בדברי הסמ"ע.

⁴⁵ ש"ך שם ס"ק ג בשם המהרי"ק

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>